

عاشقانه‌های مارکس

کارل مارکس

مترجم: محمدصادق رئیسی

www.ketab.ir

تهران: ۱۳۹۵

سرنشانه: مارکس، کارل، ۱۸۱۸ - ۱۸۸۳ م.
عنوان و نام پدیدآور: عاشقانه‌های مارکس، کارل مارکس؛ مترجم: محمدصادق رئیسی
مشخصات نشر: تهران: پیام امروز، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری: ۱۹۲ ص، مصور.
شابک: ۶-۸۳-۵۷۰۶-۹۶۴-۹۷۸

ISBN: 978-964-5706-83-6

وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتاب حاضر ترجمه جلد اول از کتاب
Karl Marx, Frederick Engels: Collection Works است.

موضوع: سوسیالیسم

موضوع: اقتصاد

شماره افزوده: رئیسی، محمدصادق، ۱۳۵۱ - مترجم

رده دهه شصت: ۱۳۹۴/۱۲۱۳/۵ HX39

رده صدی دیویی: ۳۳۵/۴

شماره کتابخانه ملی: ۴۰۱۲۷۷۲

عاشقانه‌های مارکس

کارل مارکس

مترجم: محمدصادق رئیسی

ناشر: پیام امروز

طرح جلد: فرزاد ادیبی

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

سال چاپ: بهار؛ ۱۳۹۵

نوبت چاپ: اول

لیتوگرافی: باختر

چاپ و صحافی: معرفت

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

نشانی ناشر: خیابان لبافی‌نژاد، بین فروردین و فخررازی، شماره ۲۰۰، طبقه اول، تلفن: ۶۶۴۸۶۵۳۵

شابک: ۶-۸۳-۵۷۰۶-۹۶۴-۹۷۸

payam_emrooz@yahoo.com

فهرست

۱۱	۱. باجه مترجم انگلیسی
۱۳	۲. باجه مترجم فارسی
۲۱	۳. ویولون سراز
۲۳	۴. عشق شبانه
۲۵	۵. واپسین غزل‌ها برای جنی
۲۹	۶. برای جنی (۱)
۳۰	۷. برای جنی (۲)
۳۲	۸. جنی عشق است، جنی نام عشق من است، جنی ای من است
۳۵	۹. احساسات
۳۸	۱۰. استحاله
۴۲	۱۱. آفرینش
۴۴	۱۲. شعر
۴۶	۱۳. سرسبزی جنگل
۴۸	۱۴. چنگ جادویی
۵۱	۱۵. آدم‌ربایی
۵۲	۱۶. اشتیاق
۵۶	۱۷. حالت‌های التزام
۵۷	۱۸. جان‌های پرشور
۵۸	۱۹. به‌سوی خورشید حقیقت

۵۹	در باب قهرمان شوالیه خاص
۶۰	به همسایه آن طرف خیابان
۶۱	آوارگان هنرستیز
۶۲	خردهمندی دقیق
۶۳	برای دانشجویان پزشکی
۶۴	روان‌شناسی دانشجوی پزشکی
۶۵	مقایزیک دانشجوی پزشکی
۶۶	انسان‌شناسی دانشجوی پزشکی
۶۷	نظم اخلاقی دانشجوی پزشکی
۶۸	ترانه زن افسونگر
۷۴	پیره - کوتوال آب
۷۶	نخسین رینه
۸۹	وایسین سرمت برای چن
۹۱	زن دیوانه
۹۳	طلب
۹۵	پیدا شده
۹۷	پادشاه کل
۹۹	صخره دریایی
۱۰۱	بیداری
۱۰۳	خیالات شبانه
۱۰۶	استغاثه انسان نومید
۱۰۸	روشنایی‌های اندک
۱۱۰	مرد درون ماه
۱۱۲	لوسیندا
۱۲۲	کفتگو با...
۱۲۶	آخرین داوری
۱۲۹	دو آواز مخوان با چنگ‌های شان
۱۳۳	لطیفه‌ها

۱۳۵	در باب هگل
۱۳۹	در باب سر بی موی خاص
۱۴۰	سال‌های سرگردانی
۱۴۲	لطیفه‌ای در باب غذای دانه‌ارکی
۱۴۵	هارمونی
۱۴۷	شوریده
۱۵۱	انسان و طبل
۱۵۳	غرور انسانی
۱۵۸	پیرانه شیانگاه
۱۶۰	ترانه‌ای برای ستاره‌ها
۱۶۳	مخاشنه رؤیا
۱۶۵	ترانه‌ای انسان در دنیا
۱۶۸	کشتی جادوگر
۱۷۰	دوشیزه پریدهر
۱۷۵	تئاتر بوزینه ونیزی در برلین
۱۷۷	تصاویر

پیدایه مترجم انگلیسی

مجموعه اشعار کارل مارکس، یک برنامه هراس‌انگیز است! شعر و هنر نه تنها به‌مثابه در دسترس بودن آثار شاعرانه مارکس، که نشانگر این است که مارکس باید در یک پس‌زمینه رمانتیک و ایده‌آلیسم دوره جوانی خویش در دانشگاه آلمان درک شود. اشعار وی ملهم از احساس بسیار عمیقی است، به‌طوری‌که آنها در سال ۱۸۳۷، کتابی برای پدرش فراهم آورد، که دو نمونه از شعرهایش را در سال ۱۸۴۱، در نشریه «آتناوم»^۱ منتشر کرد. چنین درکی به ما اجازه می‌دهد مارکس را به دیده تازه‌ای بنگریم و ارتباط آثار فلسفی‌اش را از قبیل «دست‌نوشته‌های اقتصادی و فلسفی، ۱۸۴۴» و «مقدمه‌ای بر نقد آموزه دولت‌هگل، ۱۸۴۳» تا آثار «علمی» از قبیل «سرمایه»... و... در زمینه از خودبیگانگی کاملاً درک کنیم. چنین درکی به ما اجازه می‌دهد تا مارکس را در سطح اگزیستانسیالیست بفهمیم و شدت احساسی را درک کنیم که مرتبط با تعهدش با انقلاب جهان بود. اثرش در جنبش

۱. Athenaum؛ نشریه‌ای که فردریک شیلگل به همراه برادرش تأسیس کرد، که به چاپ و معرفی آثار شاعران و نویسندگان رمانتیک می‌پرداخت.

سوسیالیستی صرفاً یک امر علمی نبود، آن‌گونه که آلتوسر^۱ در باور ما جای داده است.

مارکس در سال ۱۸۳۷، که در آن هنگام دانشجوی بود، مقداری شعر در سن نوزده سالگی نوشت. درون‌مایه‌های اسطوره‌ای، ارجاعات کلامی، اشعار عاشقانه برای جنی^۲، گفتمان‌ها و هیجانات فلسفی، فردی اسطوره‌ای از جمله شعر «استحاله» از نگره‌های شعری مارکس می‌باشند. وی حتا شعری «در باب هگل»^۳ نوشت و در موارد دیگر برای شارل^۴ و جون^۵ همچنین یک نمایشنامه نیز نوشته است.

مارکس است «مناظر داشته باشیم که اکثر آثار اخیر مارکس در حوزه فلسفه، شعر...» سال ۱۹۳۲ منتشر نشده بود و در نتیجه، هیچ تأثیری بر جنبش‌های سوسیالیست از جمله جنبش لنینیسم نداشته است. با شکست تجربه‌های کمونیسم، فرانزیسم، شاید دست‌یابی مجدد به آثار مارکس و تعهدات‌اش از یک سو و از غیر علمی فراگیرتر ممکن شد.

جیمز لوخت

۲۲ دسامبر: ۲۰۱۳

۱. Louis Althusser؛ لویی آلتوسر (۱۹۹۰-۱۹۱۸) فیلسوف مارکسیست فرانسوی که نظریاتش عمدتاً معطوف به خطراتی بود که بنیان‌های نظری مارکس به تهدید می‌کرد. از او به عنوان یک مارکسیست (ساختارگرا) یاد می‌شود.

۲. Jenny؛ دوست مارکس، که با وی به لندن رفت و درون‌مایه عمده شعرهای وی، ایمون عشق به جنی است.

۳. Georg Wilhelm Friedrich Hegel؛ گئورگ ویلهلم فردریش هگل (۱۸۳۱-۱۷۷۰) فیلسوف بزرگ آلمانی و یکی از پدیدآورندگان «ایده‌آلیسم» آلمانی بود. ایده‌آلیسم و تاریخ‌گرایی وی، انقلاب عظیمی در فلسفه اروپا به وجود آورد و سنگ بنای مارکسیسم شد.

۴. Friedrich Schiller؛ فردریش شیلر (۱۸۵۹-۱۸۰۵)، شاعر، نمایشنامه‌نویس، فیلسوف و مورخ آلمانی که در کنار گونه به عنوان چهرهٔ اساسی «کلاسیک وایمار» شناخته می‌شد.

۵. Johann Wolfgang Von Goethe؛ یوهان ولفگانگ گوته (۱۸۳۲-۱۷۴۹) شاعر، ادیب، محقق، انسان‌شناس و فیلسوف آلمانی. او یکی از بزرگان ادبیات آلمانی و همچنین مکتب رمانتیسم به‌شمار می‌رود.

پیاپیة مترجم فارسی

کارل مارکس فرزند سوم هاینریش مارکس لوی، یک وکیل دادگستری یهودی بود که از خانواده خاخام‌های معروف شهر تریر^۱ محسوب می‌شد. «هاینریش مارکس لوی» به‌خاطر محدودیت‌هایی که دولت پروس^۲ برای حقوق‌دانان یهودی قائل شده بود و به‌خاطر اینکه بتواند شغل خود را در دادگستری حفظ کند، به فرقه پروتستان مسیحیت گروید و از آن پس خود را هاینریش مارکس نامید. در سال ۱۸۲۴، فرزندان وی نیز به مسیحیت گرویدند.

کارل مارکس در شهر تریر دوره دبیرستان را به پایان رساند و در دانشگاه شهر بُن به تحصیل رشته حقوق پرداخت. یک سال بعد به برلین نقل مکان کرد و در دانشگاه آن شهر در رشته‌های فلسفه و تاریخ به تحصیل ادامه داد. مارکس در سال ۱۸۴۱، با ارائه رساله دکتری خود درباره اختلاف فلسفه طبیعت دموکریتوس^۳ و اپیکور^۴ تحصیلات

۱. Trier؛ کهن‌ترین شهر آلمان، واقع در کرانه رود موزل.

۲. Pruse؛ بخشی از خاک آلمان بوده که عظمت آن را به «خاندان هوهنزلرن» نسبت می‌دهند.

۳. Democritus؛ (۴۳۰ ق.م.) از آخرین فیلسوفان یونانی پیش از سقراط و مهم‌ترین شارح افکار اتم‌گرایی بود.

۴. Epicurus؛ (۳۴۱ ق.م.) فیلسوف یونانی و از نخستین فیلسوفان مادی به‌شمار می‌آید. فلسفه اپیکور حول و حوش مسئله لذت دور می‌زند.

دانشگاهی خود را از راه مکاتبه‌ای در دانشگاه «ینا» به پایان رساند. او به امید آنکه بتواند در دانشگاه بُن تدریس کند به آن شهر رفت ولی دولت پروس مانع اشتغال وی به‌عنوان استاد دانشگاه شد. مارکس در این زمان به روزنامه نوین «لیبرال»^۱ های جبهه اپوزیسیون شهر کلن پیوست و به‌عنوان عضو ارشد کادر تحریریه روزنامه مشغول به کار شد. در این دوره مارکس یک هگلی بود و در برلین به حلقه هگلی‌های جوان^۲ رچ [شامل برونو باوئر^۳ و دیگران] تعلق داشت. در طول همین سال‌ها لودویگ فویرباخ^۴ نقد خود را از مذهب آغاز نموده و به تبیین دیدگاه ماتریالیستی خود پرداخت. ماتریالیسم فویرباخ در سال ۱۸۴۱، در کتاب «نوع مسیحیت» به اوج خود رسید. دیدگاه‌های فویرباخ، به‌خصوص مفهوم یگانه مذهبی او، تأثیر زیادی بر سیر تحول اندیشه مارکس گذاشت. این تأثیرات را می‌توان به‌وضوح در کتاب «دست‌نوشته‌های اقتصادی و فلسفی»^۵، ۱۸۴۴ و به‌صورت پخته‌تری در کتاب «سرمایه» مشاهده کرد.

مارکس مبارزه عملی، سیاسی و فلسفی خود را به‌همراه دوست نزدیک‌اش، فردریک انگلس^۶، آغاز کرد. او بود که یک‌سال پیش از

۱. گروهی از دانشجویان و اساتید جوان دانشگاه برلین که پس از مرگ هگل در سال ۱۸۳۰ بنیان گذاشته شد.

۲. Bruno Bauer: (۱۸۸۲ - ۱۸۰۹) یکی از برجسته‌ترین اندیشمندان هگلیست به مارکس بسیار تحت تأثیر او بود. وی بعدها به جهت عقاید و نظریات ضد‌مذهبی و لیبرال‌اش از دانشگاه اخراج شد.

۳. Ludwig Feuerbach: (۱۸۷۲ - ۱۸۰۴) فیلسوف آلمانی، از شاگردان هگل که پس از گذر از هگل به «اصالت حس و ماده» گرایش پیدا کرد.

۴. Friedrich Engels: (۱۸۹۵ - ۱۸۲۰) فیلسوف انقلابی و کمونیست آلمانی و نزدیک‌ترین دوست، همکار و حامی مارکس.

انقلابات سال ۱۸۴۸ «بیانیه کمونیست»^۱ را به رشته تحریر درآورد. مارکس در این سال‌ها با محیط دانشگاهی و ایده‌آلیسم آلمانی و هگلی‌های جوان [چپ] قطع رابطه کرد و به مسائل جنبش کارگری اروپا پرداخت و از ابتدا در «انجمن بین‌الملل اول»^۲ که در سال ۱۸۶۴، تأسیس شد، نقش ایفا کرد و نهایتاً دبیر این انجمن شد. او اولین جلد کتاب مشهورش، «سرمایه» را در سال ۱۸۶۷، منتشر کرد. این کتاب حاصل نظریات او در نقد اقتصاد سیاسی است.

کارا، عاقبت اختری به نام «جینی» شد و با پدرش قهر کرد. او با جینی ابتدا به ریس، سپس به لندن رفت. او بیش از ۳۰ سال آخر عمر را در لندن و در تبعید گذراند و در همان‌جا درگذشت. عقاید وی که در زمان خودش نیز طرفداران زیادی یافت، پس از مرگ، توسط افراد بیشتری تبلیغ می‌شد. با پیروزی قدرت‌گیری بلشویک‌ها در روسیه در سال ۱۹۱۷، طرفداران کمونیسم به یک سیستم در همه جای دنیا رشد کردند و چند سال پس از جنگ جهانی دوم، بخشی از مردم دنیا حکومت‌های مارکسیستی داشتند. عقاید این «مارکسیست»‌های متعدّد با اندیشه مارکس مورد اختلاف نظر است. خود مارکس یک‌بار در مورد دیدگاه‌های حزبی سوسیال دموکراتیک در فرانسه که خود را مارکسیست می‌دانست، گفت: «خوبست حداقل می‌دانم که من مارکسیست نیستم!»

۱. مانیفست کمونیست؛ بیانیه‌ای است که مارکس و انگلس در سال ۱۸۴۸، در جهت تبیین اندیشه‌های سوسیالیستی به رشته تحریر درآوردند، که در حقیقت مشهورترین، رساله تاریخی جنبش سوسیالیستی است.

۲. انجمن بین‌المللی کارگران؛ که «بین‌الملل اول» یا «انترناسیونال» نیز خوانده می‌شود، نوعی اتحاد سوسیالیست‌های جهان، که تحت تأثیر عقاید مارکس بود.

کارل مارکس به عنوان بزرگترین متفکر هزاره دوم شناخته می‌شود. برتراند راسل^۱، فیلسوف مشهور انگلیسی بر این عقیده است که مارکس از یک جهت مانند هاجکین^۲ محصول رادیکال‌های فلسفی است، و مذهب عقلانی آنها و مخالفت‌شان را با رمانتیک‌ها ادامه می‌دهد؛ از جهت دیگر احیاکننده مجدد فلسفه ماتریالیستی است. مارکس تعبیر تازه‌ای از این فلسفه به دست داده و میان آن و تاریخ بشر رابطه جدیدی برقرار کرده است. باز از جهت دیگر، مارکس آخرین فرد از سلسله صاحبان دستگاه فکری است که پا جای پای هگل گذاشت و مانند هگل به یک فرمول عقلانی که سیر تکامل نوع بشر را توضیح می‌دهد، اعتقاد دارد. تأکید بر کلام از این جهات به قیمت فراموش کردن جهات دیگر، منظره معیاری از فلسفه مارکس به دست خواهد داد.

کارل مارکس عمدتاً مخالفر دیدگاه‌های اقتصادی - فلسفی و سیاسی در دنیا مطرح و ساخته شده است و کمتر یا شاید به ندرت به جهت خلق آثار شاعرانه و ادبی خود شناخته می‌شود، اما واقعیت این است که در پس آن اندیشه‌های کاملاً دشوار، روحی لطیف و رمانتیک نهفته است که خواننده پس از آشنایی با این تفکر، جهان تازه‌ای از مارکس را کشف می‌کند و لاجرم مارکس تازه‌ای، مارکس شاعر؛ اگرچه در سن نوزده سالگی دست به سرایش این شعرها می‌زند، اما نشان می‌دهد کاملاً و دقیق با دنیای ادبیات آشناست و در تمام سن، آشنایی گسترده و ژرفی با شعر، اسطوره و فلسفه دارد. اشراف مارکس

۱. Bertrand Russel (۱۸۷۲-۱۹۷۰) فیلسوف، منطق‌دان، مورخ و جامعه‌شناس انگلیسی و

یکی از پیشانیان فلسفه در قرن بیستم.

۲. Hadgkin (۱۹۱۴-۱۹۹۸) هاجکین، متفکر انگلیسی، که در برابر عقاید و تفکرات

رمانتیک در جهت احیای تفکر تازه برآمد.

بر علوم عصر خود و عصر پیش از خود در این بُرهه از زمان حیرت‌انگیز است.

در دوره‌ای که مارکس دست به شرایش شعر می‌زند، در حقیقت اوج ادبیات غنایی در آلمان است و گرایش به سمت و سوی رمانتیک که نسبت به دیگر قُرُم‌های ادبی، که در آن خِرَد و هوش آلمانی نمود یافته وارد جریان عمده میراث فرهنگی جهان شده است. از همین دوره، شعر ی مارکس نشان از درک موقعیت درست زمانه می‌دهد. عصر گذار از تسلط بر ائبه اندیشه‌گرایی و سبطره فلاسفه بر جهان فکری آلمانی‌ها که از سویه تأکید بر انعطاف‌پذیری زبان نسبت به دیگر زبان‌ها بوده و اینکه نشان‌دهنده برخلاف همیشه؛ زبان آلمانی، سخت، دشوار یا سنگین نیست، بلند برعکس با گرایش به سمت ادبیات رمانتیک، ظرافت و ملودی حیرت‌انگیز زبان آلمان را بیشتر به اثبات رسانده است، چرا که شاعران آلمانی به سمت شناخت تأثیرات موسیقایی تجانس آوایی و قافیه و ردیف روی آورده‌اند. استفاده از زبان روزمره و توجه به واژگان ساده و بی‌ادعا، شعر آلمانی را به یکی از نزدیک‌ترین قُرُم‌های هنری؛ تا قلب‌های مردم گسترش داد به‌طوری که پس از عصر گوته شعر آلمان به فضاها و تجربه‌های بسیار تازه‌ای دست یافت.

«عاشقانه‌های مارکس» سرشار است از یک روح «عاشقانه» که به دور از هرگونه خصلت فردگرایانه، نگاهی انسانی به مولفه عشق دارد. از منظر مارکس جوان، «عشق» نوای روح‌بخش و فرح‌انگیز موسیقی است که گاه آرام و ملایم می‌نوازد و گاه همچون دریای خروشان متلاطم است. در این زاویه دید، نگاه کروئولوژیکی^۱ به جهان

۱. Chronologic: نوعی نظم زمان‌بندی حرکت اشیاء به ترتیب حرکت زمان تاریخی. که در این مقصود بیان حرکت لحظه در گذشته ذهن شاعر است.

اسطوره و در برخی موارد در همسویی و همسانی با دیگر شاعران و فلاسفه از جمله گوته، کانت^۱، شیلر، فیخته^۲ و... از اصلی‌ترین ویژگی شعرهای مارکس است. جهان عاشقانه مارکس اساساً از منظر انسانی است در رؤیای جهانی اثیری، پاک، سرشار از خلجان‌های شورانگیز و برآشوبنده که به نوعی خلوص انسانی، نزدیک می‌شود. اگرچه گاه در برابر برخی ناملایمات قد غلم می‌کند، اما همواره در پی ایجاد جهانی با سبزه‌های عاشقانه است.

خاسته‌ی بزرگ شاید در اثنای مطالعه، با برخی از شعرهایی مواجه شود که صفت عاشقانه نباشند، یعنی از بن‌مایه‌های حماسی، تراژیک و گاه طنز، برخوردار باشند. حضور چنین شعرهایی در آثار شعری مارکس، حاکی از آن است که وی در آن برهه از تاریخ زندگی فردی خود، تلاش داشته نسبت به مسائل پیرامون و روزمره خود واکنش نشان دهد؛ که از این‌رو گاه با نگاه بی‌ریک و گاه حماسی، به جهان شاعرانه خود، هویت می‌بخشید و آن را سامان می‌داد. با این اوصاف، در همان اندک شعرها نیز «روحیه عاشقانه» موج می‌زند.

آشنایی من با شعرهای مارکس، در ابتدا سرحد ناچیز بود و آنچه موجب شد تا دست به ترجمه شعرهای مارکس بزنم، به تدرید تأکید و تشویق‌های جناب آقای محمدعلی مرادی، مدیرمسئول انتشارات پیام امروز بود تا عمیق‌تر به آن بیندیشم و آنچه که اینک در منظر من واجب

۱. Immanuel Kant: ایمانوئل کانت (۱۷۲۴-۱۸۰۴) از فلاسفه بزرگ آلمان و جهان که تجربه‌گرایی و عقل‌گرایی ابتدایی مدرن را در هم آمیخت. وی یکی از فیلسوفان کلیدی «روشنگری» شناخته می‌شود و اندیشه‌هایش، مطرح‌ترین اندیشه‌های فلسفی در قرن نوزدهم است.

۲. Fichte: یوهان گوتلیب فیخته (۱۷۶۲-۱۸۱۴) از پایه‌گذاران مکتب ایده‌آلیسم آلمانی است.

قرار دارد نگاه من است به تجربه‌های شاعرانه مارکس، که امیدوارم
توانسته باشم از پس آن برآمده و از سویی خواننده فارسی‌زبان را در
شناخت و فهم جنبه دیگر اندیشه مارکس آشنا و نزدیک کرده باشم.

محمدصادق رئیسی

تایستان، ۱۳۹۳

www.ketab.ir